

Program prac konserwatorskich

Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz obraz z Ukrzyżowaniem z kościoła (dawnej cerkwi greko-katolickiej) pw. św. Dymitra w Bodakach

1. Opis obiektu:

Kościół:

Kościół pw. Św. Dymitra w Bodakach jest świątynią pomocniczą parafii w Małastowie. Wzniesiony został w roku 1902, jako świątynia greko-katolicka. Wzniesiony został w konstrukcji zrębowej i posiada typowy układ cerkwi łemkowskiej, z babińcem umieszczonym pod wieżą, salową nawom i trójbocznie zamkniętym prezbiterium i trzema cebulastymi hełmami.

Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem:

Obraz olejny na płótnie o wymiarach 113 cm na 78 cm, z ramą 131 cm na 98 cm. Rama profilowana z ornamentem w formie przeplatających się listków na krawędzi. Ornament odcisnięty z użyciem formy, natomiast całość ramy pomalowana imitującą złoto farbą. Według inskrypcji na licu w 1924 r. obraz został podarowany cerkwi przez Меланія Глюзз (Melanie Gluz?) z Przegoniny (niegdyś większej od Bodaków sąsiedniej wsi, włączonej w skład Bodaków w 1948 r.). Prawdopodobnie powstał niewiele. Przedstawia Matkę Boską z Dzieciątkiem w typie Eleusy, na neutralnym ciemnym tle. Dzieciątko umiejscowione po lewej stronie obrazu spoczywa na prawym ramieniu Marii, która podtrzymuje je obiema dłońmi. Maria ukazana jest w trzech czwartych i ujęta od bioder w górę. Dzieciątko ukazane jest prawym bokiem, a twarz ma ujętą w trzech czwartych. Twarze Dzieciątka i Marii stykają się policzkami. Dzieciątko lewą ręką opiera na prawym ramieniu Matki, natomiast prawą chwyta ją za maforion. Dzieciątko ma na sobie białą tunikę z niebieską wstążką na ramieniu, a biodra i nogi okrywa mu żółty płaszcz, z pod którego wystają białe stopy. Marii ma spodnią szatę w kolorze ciemnego fioletu, a na nią zarzucony czerwony płaszcz z maforionem, zdobiony złotą lamówką i motywem złotej gwiazdy na ramieniu i na maforionie.

Obraz z Ukrzyżowaniem:

Obraz olejny na płótnie o wymiarach 113 cm na 78 cm, z ramą 131 cm na 98 cm. Analogiczna do tej przy obrazie Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Według inskrypcji na licu obraz podarowany cerkwi przez Меланія Глюзз (Melanie Gluz?) z Przegoniny, prawdopodobnie tak jak w przypadku Marii z dzieciątkiem w 1924 r., choć w tym wypadku inskrypcja nie zawiera daty. Prawdopodobnie powstał niewiele przed 1924 r. Przedstawia ukrzyżowanego Chrystusa i Marię Magdalenę przykucającą i opierającą się o krzyż. Scena ukazana jest na tle krajobrazu z murami miejskimi, zapewne Jerozolimy. Dwie trzecie krajobrazu zajmuje ciemne, burzowe niebo z nachodzącymi z lewej i prawej chmurami. Ponadto z lewej znajduje się księżycem częściowo przysłoniętym przez chmurę, a w prawym głównym rogu widoczna jest błyskawica. Chrystus przybity do krzyża opuszcza lekko głowę na prawe ramie, stopy ma przebite jednym gwoździem, z których prawa znajduje się na wierzchu, a perizonium jest przewiązane na prawym boku, gdzie jego końcówka opada delikatnymi fałdami. Nad jego głową na belce krzyża przybity jest tytuł z napisem INRI wykonanym cyrylicą. Maria Magdalena przykuca po prawej stronie krzyża (patrzac od lica), opiera głowę o belkę pionową nieco powyżej stóp Chrystusa. Ma długie, rozpuszczone ciemne włosy opadające jej na plecy i ramiona. Ubrana jest w mocno fałdujące się na jej ciele czerwone i niebieskie szaty. Oprócz tego u podstawy krzyża leży czaszka, obok której pełnie zygakiem czarny wąż, przed którym umiejscowione

jest jabłko. Oba obrazy wydają się być malowane tą samą ręką, choć Maria z Dzieciątkiem sprawia wrażenie bardziej dopracowanej i lepszej plastycznie.

2. Stan zachowania:

Oba obrazy zachowane są w nienajlepszym stanie, choć zdecydowanie gorzej prezentuje się Maria z Dzieciątkiem. Są poszarzałe poprzez zalegające na nich latami zabrudzenia i kurz, a ich kolorystykę zaburza również poślizgi w skutek upływu czasu werniks. Ponadto na licach widoczne są liczne zacieki, a także mechaniczne zarysowania. Ponadto na obrazie Matki Boskiej z Dzieciątkiem widać większe i występujące w większym natężeniu ubytki warstwy malarskiej i zaprawy, które mogą być spowodowane błędem technologicznym popełnionym przez malarza, ewentualnie czynnikami zewnętrznymi takimi jak zbyt wysoka wilgotność. Ciężko obecnie również stwierdzić w jakim stanie są krosna, a także krawędzie płótna. Ramy posiadają drobne ubytki imitującej złoto farby i obłupania roślinnego ornamentu, możliwe że struktura drewna jest w pewnym stopniu zniszczona przez owadzie szkodniki drewna.

3. Założenia konserwatorskie:

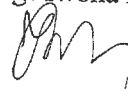
Konserwacja zakłada przywrócenie pierwotnych walorów artystycznych, a także zabezpieczenie obrazów przed dalszym niszczeniem.

4. Proponowany program prac:

Oba obrazy po przewiezieniu do pracowni powinny zostać wyjęte z ram i zdjęte z krosien. Wydaje się, że płótno jest w na tyle dobrym stanie, że nie będzie konieczne wykonywanie dublarzu, może się jednak okazać niezbędne wykonanie pasów brzeżnych, decyzję o tym podejmie się jednak w momencie kiedy oceni się, jak zachowane są krawędzie płótna. W przypadku obrazu z Marią z Dzieciątkiem prawdopodobnie konieczne będzie wzmocnienie integracji zaprawy i warstwy malarskiej z płótnem. Nie jest wykluczone, że takiego zabiegu wymagał będzie również drugi obraz technologicznie – jak się wydaje – zbliżony do pierwszego. Do przeprowadzenia tych zabiegów można użyć kleju glutynowego (np. króliczego) o odpowiednio dobranym stężeniu lub masy dublarzowej Beva 371, również o odpowiednio dobranym stężeniu. Ewentualne nierówności płótna wyrównać można z użyciem stołu dublarzowego, bądź żelazka z regulacją temperatury. Po wykonaniu owych czynności przejść będzie można do oczyszczenia lica i usunięcia starego werniksu. Do tego celu wykorzystać można dobrane na podstawie prób rozpuszczalniki. W przypadku zabrudzeń takie jak odpowiednio rozcieńczony Vulpex czy Condrat 2000, natomiast w przypadku werniksu np. mieszanka etanolu z terpentyną. Następnie należy dokonać uzupełnień ubytków zaprawy, bądź kitem własnej produkcji np. imitującym zaprawę emulsyjną, bądź gotowym produktem takim jak np. Beva Gesso. Pierwotne krosna, jeśli będą się nadawały do ponownego wykorzystania, profilaktycznie powinny zostać poddana dezynfekcji i dezynsekcji, do czego użyte mogą być środki takie jak Per-Xil (środek przeciw owadzim szkodnikom drewna) i Biotin T (środek przeciwko bakteriom, grzybom i porostom) bądź dowolne inne rekomendowane do drewna zabytkowego. Jeśli będzie to konieczne wykonać należy również wzmocnienie struktury drewna żywicami takimi jak Hekol L-50, Paraloid B-72, Plexigum PQ 611, rozpuszczone w odpowiednio dobranych rozpuszczalnikach i o stężeniu wyznaczonym na podstawie prób. Jeśli okaże się, że pierwotne krosna nie nadają się do ponownego użytku, konieczne będzie zamówienie nowych. Po ponownym naciągnięciu obrazu na krosna do wykonania uzupełnień warstwy malarskie wykorzystane mogą być farby akwarelowe, uzupełniane dodatkowo farbami na bazie żywicy mocznikowo-aldehydowej Laropal A 81, bądź farb olejnych. Na koniec całość powinna zostać zabezpieczona werniksem dobranym na podstawie prób. Rama profilaktycznie powinna zostać poddana dezynfekcji i dezynsekcji, do czego użyte mogą być środki takie jak

Per-Xil (środek przeciw owadzim szkodnikom drewna) i Biotin T (środek przeciwko bakteriom, grzybom i porostom) bądź dowolne inne rekomendowane do drewna zabytkowego. Jeśli będzie to konieczne wykonać należy również wzmocnienie struktury drewna żywicami takimi jak Hekol L-50, Paraloid B-72, Plexigum PQ 611, rozpuszczone w odpowiednio dobranych rozpuszczalnikach i o stężeniu wyznaczonym na podstawie prób. Ubytki elementów rzeźbiarskich rami uzupełnić można kitem na bazie zaprawy kredowo-klejowej, bądź masy epoksydowej takiej jak Akson SC czy Araldit SV/HV 36, które należy następnie scalić z resztą rami farbą o charakterze możliwie zbliżonym do pierwotnej warstwy. Wszystkie etapy prac powinny być udokumentowane fotograficznie i opracowane pisemnie w formie dokumentacji konserwatorskiej.

Opracowała:
Konservatorka Działa Sztuki
Mgr Iwona Martynowicz

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Krakowie
Delegatura w Nowym Sączu
ul. Wiśniowieckiego 127
33-300 Nowy Sącz
tel. 18 442-84-84, 442-82-52

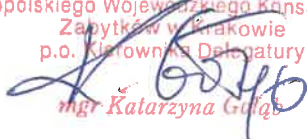
Iwona Martynowicz. Konserwacja zabytków
NIP 9541959486 REGON 366728318
ul. Obozowa 40/2, 30-383 Kraków
iwamartynowicz@outlook.com

Załącznik do pozwolenia Nr 390/2023

DNS 11.5144.40.2023.UH1

Z UPOWAŻNIENIA

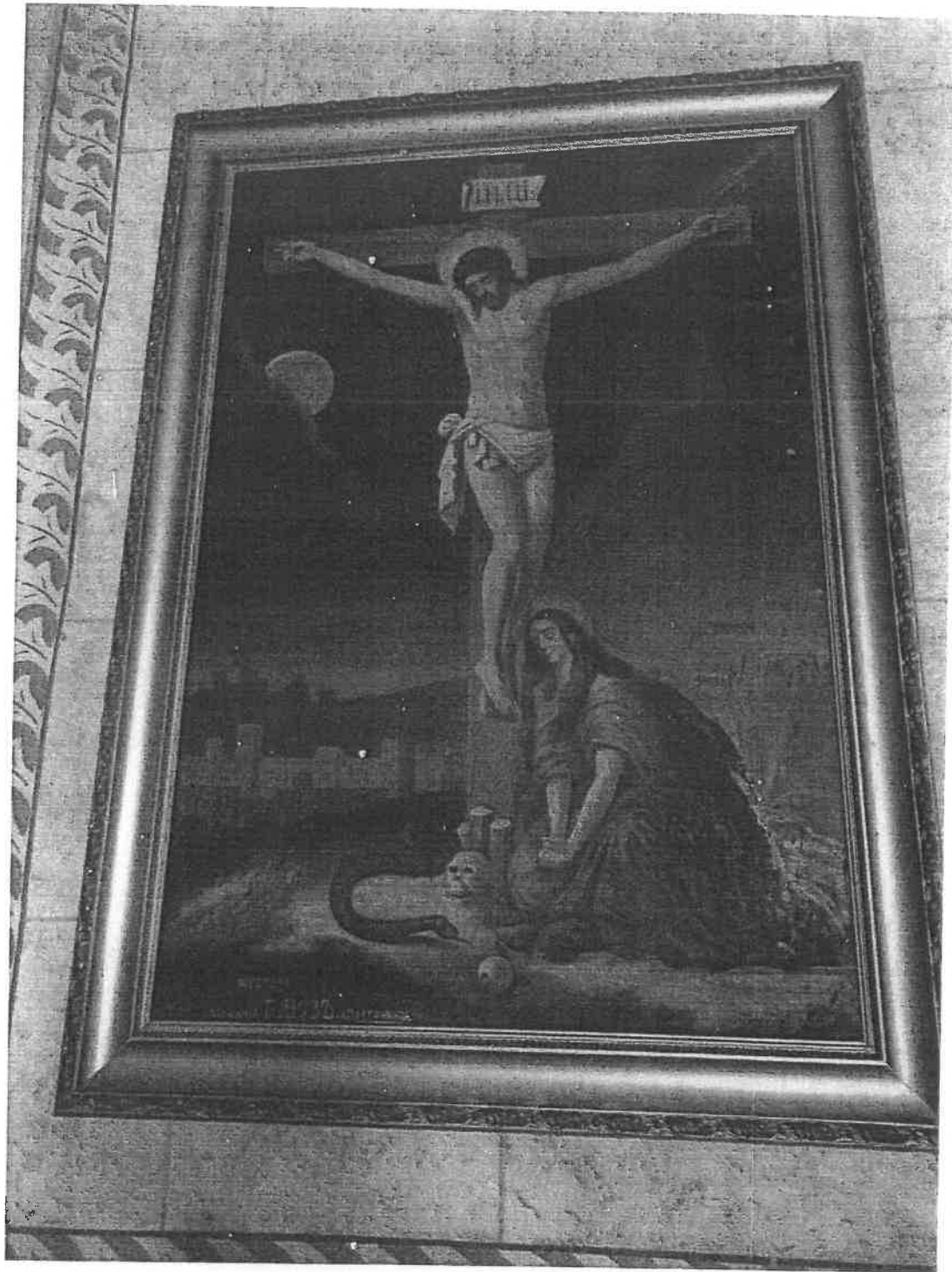
Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora
Zabytków w Krakowie
p.o. Kierownika Delegatury

mgr Katarzyna Guląg

Obraz z przedstawieniem Matki Boskiej z Dzieciątkiem

Obraz z przedstawieniem Ukrzyżowania